nvvb
NEDERLANDSE VERENIGING VOOR BURGERZAKEN

Bezoekadres
Boerhaavelaan 14
2713 HX Zoetermeer

Postadres
Postbus 79
2700 AB Zoetermeer

Kantoor 079 361 77 47
E-mail nvvb@nvvb.nl
Website www.nvvb.nl

Aan de Minister voor Rechtsbescherming

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Inlichtingen bij:
Ons kenmerk:

Datum	Onderwerp
11-06-2020	Reactie op consultatie voorontwerp wet kind, draagmoederschap en afstamming

Geachte

Graag reageren wij op het consultatieverzoek d.d. 24 april 2020 met kenmerk over het voorontwerp wet kind, draagmoederschap en afstamming.

De NVVB staat positief tegenover het voorstel om draagmoederschap juridisch mogelijk te maken. Wij zien dit voorstel als een belangrijke bijdrage aan de herijking en modernisering van het ouderschap, die aan zowel ouders als de ambtenaar duidelijkheid geeft over de mogelijkheden, registratie en erkenning van draagmoederschap.

Vragen en opmerkingen

Wij hebben het wetsvoorstel uitgezet binnen ons verenigingsnetwerk en daaruit zijn een aantal opmerkingen tot ons gekomen die wij graag weergeven in deze reactie.

- In hoeverre is het mogelijk dat één persoon wensouder wordt? In de (wet) teksten worden wensouder en -ouders door elkaar gebruikt en dat is verwarrend. Moet het aantal wensouders wettelijk worden gemaximeerd op twee?

Bank NL86INGB0000491717
Btw NL806203845B01
Kvk 40482707

- Sommige ambtenaren ervoeren het onderscheid tussen 'een vrouw' en een moeder als verwarrend, al is duidelijk waarom de wetgever dit zo heeft geformuleerd. Zeker in combinatie met de BRP circuleren er veel verschillende termen: vrouw, moeder, ouder 1 (v) en dergelijke.

- Wanneer iets wordt toegezonden op grond van artikel 1:20 e BW, dan zal dat gewoonlijk direct tot verwerking in de registers leiden. Bij deze nieuwe procedure zal er nog geen geboorteakte van het kind zijn. Op voorhand zal ook niet altijd duidelijk zijn waar een kind geboren gaat worden. Daarom rijst de vraag hoe de ABS dit gaat bewaren, of hoe hij tegen die tijd dat er een geboorte is, nog weet van het bestaan van die uitspraak. Een mogelijkheid zou kunnen zijn om daarvoor een voorziening te creëren in de BRP, analoog aan de al langer door gemeenten gewenste voorziening om een prenatale erkenning te vermelden. Eerder speelde dit probleem overigens ook bij de prenatale adoptie. De Haagse ABS herinnert zich 2009 vragen te hebben gehad vanuit de rechtspraak hierover. De rechtbanken gingen er uiteindelijk over de adoptie uit te spreken na de geboorte van het kind (vgl. Rechtbank Haarlem 11-08-2009, ECLI:NL:RBHAA:2009:BJ6146 en Rechtbank Groningen 04-05-2010, ECLI:NL:RBGRO:2010:BN6818). De destijds door de NVVB modellencommissie geconcipieerde akte is voor zover bekend nooit gebruikt (vgl. B&R nr. 2/2009).

- Ten aanzien van de erkenning van draagmoederschappen is eén voorwaarde, dat de gegevens over de afstamming voor het kind achterhaalbaar zijn of binnen een redelijke termijn achterhaalbaar zullen worden. In de MvT wordt hier nauwelijks toelichting bij gegeven. Het is belangrijk om de prakrijk voldoende handvatten mee te geven door dit in ieder geval in de MvT nader te preciseren. Volstaat een enkele mededeling van een ouder? Wat is in voorgestelde artikel 10:101a BW lid 3 een redelijk termijn dat gegevens over de afstamming achterhaalbaar zijn? Een Awb termijn? Een termijn van 18 jaar? Hoe om te gaan met die landen waar de oorspronkelijke gegevens als het ware worden weggepoetst (denk aan met name veel voormalige Sovjet Staten). Wat wordt in artikel 10:101a precies verstaan onder gegevens over de afstamming? Is dat hetzelfde als afstammingsinformatie zoals bedoeld in Boek 1 (vgl. blz.18 MvT). Wellicht verstandig dit in ieder geval bij artikel 10:101a lid 3 in de MvT nader te specificeren. Vallen bijvoorbeeld anonieme eiceldonoren hieronder (hetgeen we vaak in praktijk tegenkomen)?

- Op pagina 18 van de MvT staat:
  "Voor kinderen die zijn geboren uit draagmoederschap zal een register worden opgezet waarin naast gegevens over de biologische afstamming,

informatie zoals de beschikking van de rechter en de draagmoederschapsovereenkomst worden opgenomen.
Voor buitenlandse draagmoederschapstrajecten zijn dit de buitenlandse geboorteakte en andere gegevens op basis waarvan de akte is beoordeeld."
Na de inschrijving van een buitenlandse akte in de registers van de burgerlijke stand worden de aan de inschrijving ten grondslag liggende bescheiden (voor zover deze al openbaar zouden zijn) ingevolge artikel 23 Bbs binnen een redelijk korte termijn vernietigd. De Nederlandse geboorteakte zal waarschijnlijk (zie de vraag hieronder) niet alle gegevens bevatten over de afstamming. De ABS mag immers niets in zijn akten opnemen waarvoor de wet geen grondslag voor biedt (vgl. 1:18 BW en 15 Bbs). In de BRP zal ook niet alles (kunnen) blijken, al blijven de aan de registratie ten grondslag liggende bescheiden langer bewaard).

- Is het, gelet op het bovenstaande en nu bovendien uit de praktijk blijkt dat de meeste zaken waarbij het draagmoederschap buiten Nederland tot stand is gekomen ziet op mensen die hier in Nederland wonen of gaan wonen, niet verstandig ook in die situaties tot een vorm van registratie van de "gegevens over de afstamming " in het nog op te richten register te komen? Dat biedt wellicht wat meer garanties voor een kind dan het theoretische uitgangspunt dat de gegevens kennelijk aan de hand van de **buitenlandse geboorteakte en andere gegevens op basis waarvan de akte is beoordeeld** achterhaalbaar zijn of binnen een redelijke termijn achterhaalbaar zullen worden.

- Eén andere voorwaarde is dat er een rechterlijke beslissing ten grondslag ligt aan de akte. De (Haagse) ervaring leert dat er soms bijzonder marginale rechterlijke uitspraken aan een geboorteakte ten grondslag liggen. Vaak worden bijvoorbeeld eiceldonoren niet in de procedure betrokken, of is in het geheel niet duidelijk waarop een rechter zich baseert (omdat er bijvoorbeeld geen expliciete wetgeving in een bepaald land of staat is). Het lijkt wenselijk om te verduidelijken dat de voor deze uitspraken doorgaans te stellen eisen gelden (zoals rechtsmacht, behoorlijke rechtspleging, zoals behoorlijke oproeping, hoor en wederhoor, etc., geen strijd met de Nederlandse (internationaal Privaatrechtelijke) openbare orde) ook in dit geval gelden. Een nadere toelichting in de MvT lijkt ten behoeve van de praktijk wenselijk.

- Ten aanzien van onderdeel IV van lid 3 van het voorgestelde artikel 10:101a BW rijst de vraag hoe de erkennende ambtenaar moet weten of er een wettelijke mogelijkheid heeft bestaan voor de draagmoeder om het ouderschap te betwisten. Moet hij zelfstandig in allerlei (meestal

procesrechtelijke) regelingen gaan zoeken of er beroepsmogelijkheden bestaan (en hoe die er dan uitzien), of kan hij wellicht met een verklaring van een buitenlandse autoriteit (notaris, rechterbank, advocaat) volstaan? Ook hier kan worden volstaan met een nadere toelichting in de MvT.

- Ten aanzien van artikel 10:101a lid 3 onder b kan het volgende worden opgemerkt. Dit is als het ware de evenknie van artikel 10:108 (van rechtswege erkenning bij adoptie). Het draagmoederschap wordt rechtstreeks erkend als de betreffende staat of staten van de verblijfplaats dat ook doen. Niet duidelijk is of dit alles is of dat er ook (evenals bij adopties) nog getoetst wordt of aan een en ander kennelijk geen behoorlijk onderzoek of behoorlijke rechtspleging is voorafgegaan, of de erkenning van die beslissing kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde of een schijnhandeling is (vgl. 10 108 lid 2 en 3 BW). Wellicht dat ook dit in de MvT nog nader kan worden toegelicht.

- Daarnaast blijkt het uit de praktijk bij adoptie (artikel 10:108 BW) vaak al lastig te achterhalen of de "andere staat" e.e.a. erkend. De verwachting is dat dat bij draagmoederschap nog meer zal gelden. Wellicht kan in een nadere toelichting nog aangegeven worden dat het aan degene is die de erkenning vraagt om dit aan te tonen en voorbeelden over hoe dit aangetoond kan worden.

- Een positieve toetsing aan de voorwaarden van het voorgetelde artikel 10:101a lid 3 leidt ertoe dat het draagmoederschap in Nederland erkend kan worden. Ten aanzien van de BRP zal dat in de regel niet problematisch zijn, maar in termen van de inschrijving van een buitenlandse geboorteakte in de registers van de burgerlijke stand ingevolge artikel 1:25 BW doet dat wel de vraag rijzen hoe dat er dan uit gaat zien wanneer de geboorteakte geen geboortemoeder vermeldt. Als de wensouders een geboorteakte overleggen waarin geen moeder is opgenomen, dan leidt de omzetting daarvan naar een Nederlandse geboorteakte ingevolge artikel 1:25 BW onder het thans geldende recht tot strijd met de Nederlandse openbare orde (vgl. Rechtbank 's-Gravenhage, 14-09-2009, ECLI:NL:RBSGR:2009:BK1197). Mogelijk is in dat geval alsnog een procedure tot vaststelling van geboortegegevens nodig. Het is nuttig als daar in de MvT op in wordt gegaan.

Overige regelgeving

- Ook aanpassing van het besluit burgerlijke stand 1994 zal nodig zijn (vgl. artikel 43 lid 2b Bbs). De wet spreekt telkens over "ouder". Wordt het Bbs aangepast zodat straks ook in de akte van geboorte ouder 1 en ouder 2

worden vermeld, met desnoods de vermelding van het geslacht (zoals in een huwelijksakte).

- Overigens is de tekst zoals die nu luidt ook onjuist (ook in de gewone Nederlandse akte) als straks de draagmoeder in de akte komt te staan en in de tekst staat moeder uit wie het kind is geboren.

- Ook de latere vermelding van draagmoederschap aan een geboorteakte moet in het BBS 1994 een plaats krijgen. Is voor deze latere vermelding ook een wettelijke grondslag vereist, nu de draagmoeder vanaf de geboorte niet als moeder wordt aangemerkt? Of volstaat vermelding in het BBS?

Opmerkingen over de wettekst:

Artikel 3:
Oude fout kan hier worden hersteld: in dit artikel ontbreekt ook de wettiging als grondslag voor het ontstaan van bloedverwantschap. Kan dit worden toegevoegd?
Artikel 5 lid 6:
Een "default" ontbreekt. In de praktijk wordt soms bij de rechter vergeten om naamkeuze te doen. Dat levert een groot probleem op: welke geslachtsnaam kan in de geboorteakte worden vermeld, en met welke familienaam wordt het kind geregistreerd? Het is onwenselijk dat het opmaken van de akte wordt uitgesteld. Mogelijk kan deze keuze in dat geval alsnog door de ABS worden geboden? Dat vereist wel een wettelijke voorziening.

Artikel 5 lid 9 (nieuw):
Moet daar niet het zevende lid aan worden toegevoegd? In de wettekst ontbreken voorts de aanhalingstekens sluiten. De komma maakt geen deel uit van de voorgestelde tekst.

Artikel 20 in relatie tot artikel 219 (nieuw):
Dient hier niet herroeping van een gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap aan worden toegevoegd of is 'vernietiging' van een uitspraak hetzelfde?

Artikel 198, lid 1, onder b:
Voor deze toegevoegde tekst ontbreekt een komma.

Artikel 204 lid 1:
Waarom hier niet gewoon "de ouder" gebruikt? Dat werkt op andere plaatsen ook. Bovendien is het genderneutraal: ook een persoon van de "derde sekse" valt hier dan onder, net als onder de tekst van art. 41 zelf.

Artikel 207 lid 3 (nieuw):
'In geval van onbekendheid met de identiteit van de vermoedelijke verwekker **dan wel** van onbekendheid met zijn verblijfsplaats, wordt het verzoek van de moeder ingediend binnen vijf jaren na de dag waarop de identiteit en de verblijfplaats aan de moeder bekend zijn geworden.'
Waarom is het eerst 'dan wel' en vervolgens 'en'?

Artikel 213 (nieuw):
Waarom wordt hier niet expliciet aangegeven dat men meerderjarig moet zijn?

Artikel 248:
Aan het eind van de aanvulling ontbreekt een punt.

Artikel 213 lid 5 (nieuw):
Waarom dient men een VOG te overleggen, is dit niet discriminatoir of is er sprake van een verkapte adoptie?

Artikel 216 lid 4 (nieuw):
Moet de wensouder altijd een relatie hebben?

Artikel 101a (nieuw):
Waarom wordt in lid 5 niet toegevoegd om de beslissing eveneens toe te zenden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van Den Haag?

Artikel 214:
Is het niet nodig een maximum aantal wensouders op te nemen?

Artikel 218:
Aandachtspunt betreft: de dag dat de beschikking toekenning ouderschap in kracht van gewijsde is gegaan moet worden opgenomen in de Latere Vermelding die op de geboorteakte wordt geplaatst. Moet de griffier deze datum op de beschikking vermelden, opdat er geen onduidelijkheid over kan bestaan?

Artikel 220:
Als de rechtbank de herroeping heeft uitgesproken en er is een kind uit de draagmoeder geboren, dan moet de beschikking door de griffier worden toegestuurd aan de abs van de geboorteplaats van het kind. Dit ontbreekt in dit artikel. De abs moet een Latere vermelding aan de geboorteakte toevoegen. Ook artikel 20, lid 1 onder a moet worden aangevuld met een "herroeping van de toekenning".

Wie wordt ouder wanneer de afstammingsband tot de wensouders wordt doorgehaald? De draagmoeder, die in een latere vermelding in de akte vermeld staat maar wettelijk nooit het moederschap heeft verkregen? Als dat het geval is, wat zijn dan de gevolgen voor haar toenmalige echtgenoot of geregistreerde partner? Of heeft het kind voortaan geen ouders meer? Het zou goed zijn om dit in de wet te verduidelijken.

Aanvullende opmerkingen/vragen

- In hoeverre is het mogelijk dat één persoon wensouder wordt? In de (wet) teksten worden wensouder en -ouders door elkaar gebruikt en dat is verwarrend. Moet het aantal wensouders wettelijk worden gemaximeerd op twee?

- Sommige ambtenaren ervoeren het onderscheid tussen 'een vrouw' en een moeder als verwarrend, al is duidelijk waarom de wetgever dit zo heeft geformuleerd. Zeker in combinatie met de BRP circuleren er veel verschillende termen: vrouw, moeder, ouder 1 (v) en dergelijke.

Indien door deze reactie bij u vragen bij u ontstaan, zijn wij uiteraard bereid tot nadere toelichting.

Hoogachtend,

Namens de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken